

ZA SLOVENIJO JE KAR DOBRO GOSPODARSKO LETO

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

16

Vstop slovenskega gospodarstva v leto 2017 je soliden; v tretjem četrtletju je z 2.7 odstotno medletno rastjo za 1.1 odstotno točko prehitelo rast v EU28; prehitevanje se krepi, a bolj zaradi slabših rezultatov v EU kot zaradi boljših v Sloveniji. Rast ostaja slej ko prej odvisna od izvoznega povpraševanja; saldo menjave blaga in storitev s tujino je v treh četrtletjih prispeval levji delež k rasti BDP. Oktobra sta medletno padla tako izvoz kot uvoz, saldo pa je ostal pozitiven, poslabšala se je trendna dinamika in pogoji menjave Slovenije. Zaradi majhnosti in razlik v strukturi proizvodov za velik padec tujega povpraševanja Slovenija nima ustreznega nadomestila; preostajata le blažilnika, kot sta zvišanje državne porabe in povpraševanja prebivalstva. Deleža obeh v BDP sta v Sloveniji tudi mnogo nižja kot v povprečju EU; po letu 2012 pa tudi vse bolj zaostajata.

Povpraševanje prebivalstva ni odvisno le od njegovih razpoložljivih dohodkov ampak tudi od zaupanja gospodinjestev, to je od njihovih pričakovanj o bodočem dogajanju v gospodarstvu in lastnem gospodinjstvu. Zaupanje se je letos v primerjavi s pred-kriznim (2004-2008) in po-kriznim (2009-2015) razdobjem precej izboljšalo; nanj očitno še najbolj vplivajo pričakovanja o možnosti zaposlitve, oziroma o zmanjševanju brezposelnosti.

Tudi pričakovanja gospodarstva so ugodna; kazalnik gospodarske klime je v decembru dosegel najvišjo vrednost po maju 2008. Zaupanje v predelovalnih dejavnostih je v decembru ostalo nespremenjeno, bilo pa je višje kot leto prej in visoko nad dolgoletnim povprečjem. Zaupanje se je na mesečni ravni skrhalo v storitvenih dejavnostih, zaupanje v gradbeništvu se je popravilo, pričakovanja za naslednje tri mesece so v gradbeni dejavnosti ostala večinoma nespremenjena, zaupanje v trgovini na drobno je bilo v decembru enako kot v novembru, a veliko večje kot pred letom. Gospodarska klima v EU28 se je novembra v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2015 v splošnem popravila; v gradbeništvu je bilo več naročil, pričakovanja v trgovini na drobno in v predelovalnih dejavnostih pa so se okrepila.

Industrijska produkcija se je oktobra v medletni primerjavi popravila, vendar se je trendno krčila. Medletno se je močno povečalo rudarstvo, ki je tudi trendno raslo, ob medletnem porastu pa se je trendno krčila predelovalna dejavnost. V oktobru je glede na september industrijska produkcija v EU28 in v evro območju upadla, bila pa je večja kot lani.

Vrednost gradbenih del je bila oktobra manjša kot septembra in mnogo manjša kot pred letom, a impulzni trend kaže na počasno oživljanje. Skupno število turističnih prenočitev

se je krepko zvišalo in raslo, približno enako hitro pri tujih in domačih turistih. V zračnem prometu je bilo več potnikov kot lani, še bolj pa so se povečale razdalje njihovih poletov. Blagovni promet v Luki Koper je bil skoraj za tretjino večji kot pred letom.

Iskalcev dela je bilo konec novembra manj kot konec oktobra in kar za desetino manj kot leto prej. V novembru se je na zavodih za zaposlovanje prijavilo manj iskalcev dela; večino so tvorili tisti, ki so izgubili delo za določen čas; odšlo je več iskalcev, kot jih je prišlo, večina se jih je ponovno zaposlila. Stopnja brezposelnosti se je zmanjšala tako v območju evra kot tudi v celotni EU, v njej je precej nižja kot v evro območju. Najbolj uspešni ostajata Češka in Nemčija, najmanj pa Španija in Grčija.

17

Živiljenjske potrebščine so se tudi v novembru le malo podražile; cene blaga so bolj ali manj stagnirale, cene storitev pa rasle. Padanje cen goriv in energije, ki je od 2014 prispevalo k deflaciji, gre h koncu. V letu dni so se najbolj, a le za dober odstotek podražili hrana, komunikacije in raznovrstno blago, pocenile pa so se obleka in obutev ter stanovanja. Dinamika cen v evro območju se nekoliko razlikuje od dinamike v Sloveniji; medletne stopnje rasti cen blaga so že oktobra postale pozitivne, energija se je tudi novembra cenila, dinamika osnovne inflacije pa je bila zelo stabilna.

Cene industrijskih proizvajalcev so se v letu dni še znižale, a je zaostajanje vse manjše, zato je mogoče pričakovati, da se bo medletno upadanje cen kmalu spremenilo v rast. Cene, ki jih proizvajalci dosegajo na tujih trgih, pa so se v letu dni dvignile.

Povprečna bruto in neto plača za mesec ali na uro je bila za približno 2 odstotka višja kot pred letom, v štirih dejavnostih pa so se plače znižale. Rast plač v javnem sektorju je preseгла rast plač v zasebnem. "Nesistemske" premiki v plačah med javnim in zasebnim sektorjem so se torej začeli že pred "sistemskim" sporazumom med sindikati javnega sektorja in vlado. Da bo račun za "odpravljanje neravnotežij" med plačami slej ko prej treba plačati, je bilo predvidljivo in predvideno. Zaradi krize se je trajanje »ravnotežja« iz leta 2008 podaljšalo, tudi zdaj vzpostavljeno »ravnotežje« ne bo trajalo dolgo, njegove spremembe bodo zmeraj znova izsilili najmočnejši sindikati, ki jim bodo drugi sledili v odvisnosti od svoje pogajalske moči.

Povečanje stroškov dela tako v gospodarstvu kot v javni upravi še zaostaja za povečanjem v EU28; v gospodarstvu so povečanja enakomerna in počasna, v javnem sektorju pa je po stagnaciji letos prišlo do hitrega povečanja; v šolstvu se je povečanje v tretjem četrtletju 2016 izenačilo z mnogo bolj enakomernim povečanjem v EU28, v zdravstvu pa je po izenačenju v prvem četrtletju v drugem zanihalo navzdol.

Večji prilivi v javne blagajne približno kažejo nominalno rast BDP; mesečna nihanja prilivov od posameznih pomembnejših davščin so odvisna od sezon in vplačevanja davkov.

Priliv od davka na dohodek je bil novembra skromen, priliv od dohodnine pa obilen. Veliki prilivi od DDV po obračunu in izjemno majhni prilivi od DDV od uvoza opozarjajo na morebitne spremembe v razvrščanju poslov. Trošarina je novembra prinesla precej več kot lani, kumulativno povečanje pa je skladno z rastjo BDP. Pri prilivih v blagajne ZPIZ in ZZS ni posebnosti.

18

Sredi leta je kar osem velikih članic evro območja imelo večji primanjkljaj kot Slovenija, presežek pa so poleg Nemčije imele le tri manjše. Veliki prilivi v javne blagajne so odraz izboljšane stanja v gospodarstvu; upati je, da ga ne bo pokvaril kakšen poskus »varčevalne« politike, ki jo kar naprej predlagajo »delodajalci«, čeprav škoduje tudi njim, ali oklepanje dokazano zgrešenih zahtev EK. Za 400 milijonov evrov več pobranih davščin v letu 2016 nikakor ne gre porabiti za večji »fiskalni napor«.

Krediti podjetjem so se v oktobru povečali za manj, kot so v septembru upadli; v letu 2016 so se do oktobra znižali za dobro milijardo evrov. Krediti prebivalstvu pa so se v oktobru povečali, kumulativno povečanje pa je zaradi stagnacije v prvi polovici leta skromno. Depoziti podjetij in gospodinjstev so v oktobru zrasli; skupni depoziti so bili konec oktobra za 4257 milijonov evrov večji od skupnih kreditov. Krediti prebivalstvu so prvič v zgodovini Slovenije presegli kredite podjetjem, kar je sicer v večini držav »normalno«. Da bi zmanjšale presežke finančnih sredstev, s katerimi nimajo kaj početi, banke zdaj gospodinjstvom ponujajo kredite »na lepe oči«.

Dogajanja v bankah slej ko prej diktira padanje kreditov gospodarstvu in največkrat nepotrebno uničevanje podjetij. To se kljub ugodnim gospodarskim gibanjem nadaljuje pod taktirko SDH in DUTB, ki samo opravljata svoje delo, vlada pa se, »prepričana«, da ne sme posegati v delovanje gospodarstva ampak le v spreminjanje gospodarskega sistema; ukvarja s privatizacijo pogrebništv in podobnimi nesmisli.

Obrestne mere ECB ostajajo nespremenjene. Depozitne obrestne mere za gospodinjstva in nefinančne družbe za nove posle ostajajo blizu ničle in so praviloma v Sloveniji še nekoliko nižje kot v evro območju, medtem ko so posojilne obrestne mere za različna nova posojila tako nefinančnim družbam kot tudi gospodinjstvom nekoliko višje kot v evro območju. S spreminjanjem mejnih se spreminjajo tudi depozitne in posojilne obrestne mere za obstoječe posle.

Tudi oktobra se je presežek tekoče bilance povečal, po desetih mesecih dosega že 2.5 milijarde evrov. Še naprej ga oblikujeta presežka na računu blaga in storitev (slednjega oblikujeta presežka v potovanjih in transportu) ter primanjkljaja na računih primarnih in sekundarnih dohodkov. Primanjkljaj na računu primarnih dohodkov oblikuje predvsem odliv prek računa kapitala, primanjkljaj na računu sekundarnih dohodkov pa letos relativno velika neto izplačila države v bruseljsko blagajno.

Ob nihanju bruto dolga se neto dolg postopoma zmanjšuje. Donos na desetletne slovenske državne obveznice niha, a praviloma ostaja nižji od 1 odstotka; v letu se je oddaljil od donosov na italijanske in španske državne obveznice, ki jih je nekaj časa spremljal; zaupanje v slovensko gospodarstvo se je na kapitalskih trgih očitno okrepilo. Ob izredno nizki ceni zadolževanja, presežkih na tekočem računu plačilne bilance in zmanjševanju dolga se vse bolj pojavlja vprašanje, zakaj država ne bi pospešila gospodarske rasti z zadolževanjem oziroma z garancijami za gradnjo infrastrukture, kot sta »drugi tir« in »tretja os«.

19

SLOVENIA IS LEAVING BEHIND A PRETTY GOOD YEAR

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

Slovenian economy entry into 2017 is solid; in the third quarter, the country was with a 2.7 percent annual growth by 1.1 percentage point faster than the EU28; the overtaking is growing, but more due to poorer results in the EU than better results in Slovenia. Growth remains dependent on export demand; in the first three quarters balance of trade in goods and services contributed the lion's share to GDP growth. In October, despite the year on year fall of exports and imports, the balance remained positive while the trend dynamics and the terms of trade worsened. Due to the small size of the country and the differences in the structure of products Slovenia does not have adequate allowance to a large drop in foreign demand; the country would be left with modest buffers, such as an increase in government spending and the demand of the population. Both shares are in the GDP of Slovenia also much lower than the EU average; and have been since 2012 increasingly lagging behind.

The demand of the population depends not only on its disposable income but also on the confidence of households, that is, on their expectations about future developments in the economy and in their own household. Their confidence in 2016 improved compared to the pre-crisis (2004-2008) and post-crisis (2009-2015) periods. It appears that the most influential are expectations about employment opportunities and reduction of unemployment.

The expectations of the business sector are favorable; economic sentiment indicator in December reached the highest value since May 2008. In December, the confidence in the manufacturing remained unaltered, but it was higher than a year earlier and well above the long-term average. The confidence in the services sector dropped, the confidence in the construction recovered and expectations for the next three months remained broadly constant, the confidence in the retail trade was in December equal to November, but much better than a year before. In EU28, economic sentiment in November compared with the same period in 2015 improved; construction got more orders, expectations in retail trade and in manufacturing have been intensified.

20

Industrial production in October in the annual comparison improved, but its impulse trend is shrinking; mining increased sharply and was accompanied with positive trend, the increase of prevailing manufacturing was accompanied with negative impulse trend. In October compared to September, industrial production in the EU28 and in the euro area declined, but it was larger than last year.

The value of construction works in October was lower than in September and much lower than a year ago, but the impulse trend points to a slow recovery. Total number of tourist overnight stays increased strongly and continues to grow at approximately the same speed by both foreign and domestic tourists. In air transport, there were more passengers than last year, their distance flights increased even more. There were nearly a third more goods loaded and unloaded in the Port of Koper.

At the end of November, there were less job seekers than at the end of October and one tenth less than in the previous year. Majority of registered job seekers were those who lost their jobs for a certain period of time. More jobseekers left employment offices, most of them re-employed. The unemployment rate decreased in both the euro area and throughout the EU, where it is much lower than in the euro area. Czech Republic and Germany remained the most successful while Spain and Greece remained the least successful countries.

Price indices in November rose only slightly; prices of goods are more or less stagnating, while prices of services are rising. Falling of prices of fuels and energy, which have since 2014 contributed to deflation, comes to an end. In a year the most, but only one percent more expensive, were food, communications and miscellaneous goods, while clothing, footwear and housing became cheaper. The dynamics of prices in the euro area differs somewhat from the dynamics in Slovenia; there the annual growth rate of prices of goods turned positive in October, prices of energy decreased also in November, the dynamics of core inflation has been very stable. Industrial producer prices within a year had decreased, but the lagging in comparison to a year ago is getting smaller, so one can expect that the year on year decline in prices will soon turned into growth. Producer prices of goods for the foreign markets have raised.

Average gross and net salary per month or per hour was about 2 percent higher than a year ago; in four activities, however, it decreased. The growth in the public sector exceeded the growth of wages in the private. “Non-systemic” movements in salaries between the public and private sectors have therefore already begun before “systemic” agreement between public sector unions and the government was achieved. That the price for the “elimination of imbalances” will sooner or later have to be paid, was predictable and predicted. Because of the crisis, the duration of the “balance” of 2008 was extended, newly established “equilibrium” will not last long. The strongest unions will always be able to request new “equilibrium”, others will follow depending on their bargaining power.

The increase in labor costs both in business and in public administration still lags behind the increase in the EU28; in the business sector, the increase is steady and slow, in the public sector the increase in 2016 followed previous complete stagnation.

21

Larger inflows into the public purses approximately indicate nominal GDP growth; monthly fluctuations in receipts from each major taxes depend on the seasons and payments. The inflow of the revenue on profit tax in November was modest, the inflow of income taxes was abundant. Large inflows of VAT after the settlement and very small inflows from VAT on imports indicate to possible changes in the classification of transactions. The excise duty in November brought much more than last year, the cumulative increase is in line with GDP growth. The inflows into Pension Fund and Public Health Fund were normal.

Corporate loans in October increased but by less than they fell in September; in 2016 they fell by one billion €. Loans to households increased in October, which is probably the result of a large credit campaign by banks focused on the population. Deposits from businesses and households in October rose; total deposits were at the end of October of 4257 million € higher than the total credits.

Developments in banks are dictated by reduction of credits to business sector and often unnecessary destruction of companies. This continues despite favorable economic trends under the control of SDH and DUTB who only do their work; the government is “convinced” that should not interfere in the functioning of the economy but only in changing the economic system, dealing with privatization of funerals and similar nonsense. Loans to households for the first time in the history of Slovenia exceeded corporate loans. To reduce the surplus of financial resources, with which they do not know what do, banks are now offering loans to households without precautions.

ECB interest rates remain unchanged. Deposit interest rates for households and non-financial corporations for new business remain close to zero, in Slovenia they are slightly lower than in the euro area, while lending rates for different new loans to both non-financial corporations and households are slightly higher than in the euro area. By changes of marginal interest rates the deposit and loan interest rates for existing transactions change as well.

By the October surplus, the cumulative balance of payment surplus exceeds 8% of GDP. External debt continues to decline, yields on Slovenian government bonds in December decreased and remained significantly lower than in Italy and Spain, but higher than in some countries in transition.

The current account surplus continues to be formed by the surplus in the goods and services account (large surpluses in travel and transport) and the deficit in the accounts of primary and secondary incomes. The deficit in the primary income account is shaped primarily by outflow through the capital account, the deficit in the secondary income account by relatively large net payments to the Brussels budget.

22

At the fluctuations in gross debt, net debt is gradually falling. The yield on ten-years Slovenian government bonds varies but in general remains lower than 1 per cent. It departed from the yields on Italian and Spanish government bonds, which has for some time accompanied; the confidence in the Slovenian economy by the capital markets obviously strengthened. Extremely low cost of borrowing, the surplus on the current account deficit and debt reduction are increasingly raising the question whether Slovenia should accelerate economic growth by borrowing or by guarantees for the construction of infrastructure, such as the “second track” and the “third axis”.

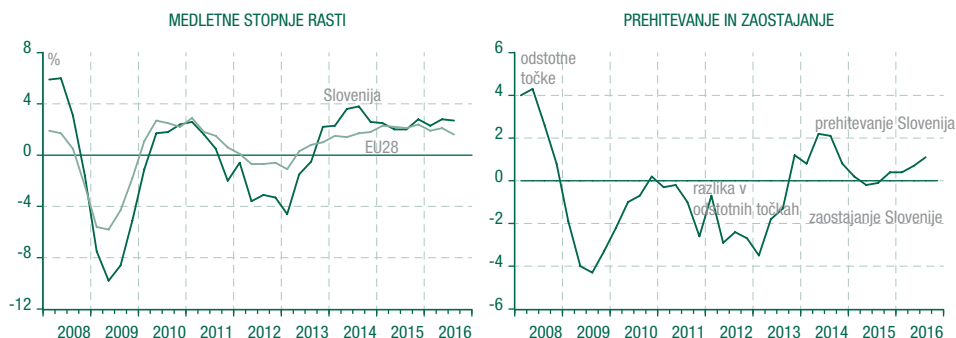
AGREGATNO POVPRŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Na zaupanje potrošnikov vpliva predvsem pričakovana brezposelnost

Vstop slovenskega gospodarstva v leto 2017 je soliden; v tretjem četrtletju je z 2.7 odstotno medletno rastjo Slovenija za 1.1 odstotno točko prehitela rast v EU28, ki je bila 1.6 odstotna; prehitevanje se krepi, a bolj zaradi slabših rezultatov v EU kot zaradi boljših v Sloveniji. Tudi zaradi popuščanje zahtevam sindikatov konec leta se obeta nadaljevanje vsaj doslejšnje, a morda tudi hitrejše rasti vsaj v začetku 2007. Slika dinamike BDP ter zaostajanja in prehitevanja Slovenije razkriva visoko nepotrebno ceno, ki jo je plačala Slovenija zaradi ZUJF-a, nekakšne okrepljene oblike politike »varčevanja« diktirane s strani Evropske komisije.

23

Dinamika BDP Slovenije in EU28

Vir: Eurostat, lastni izračuni

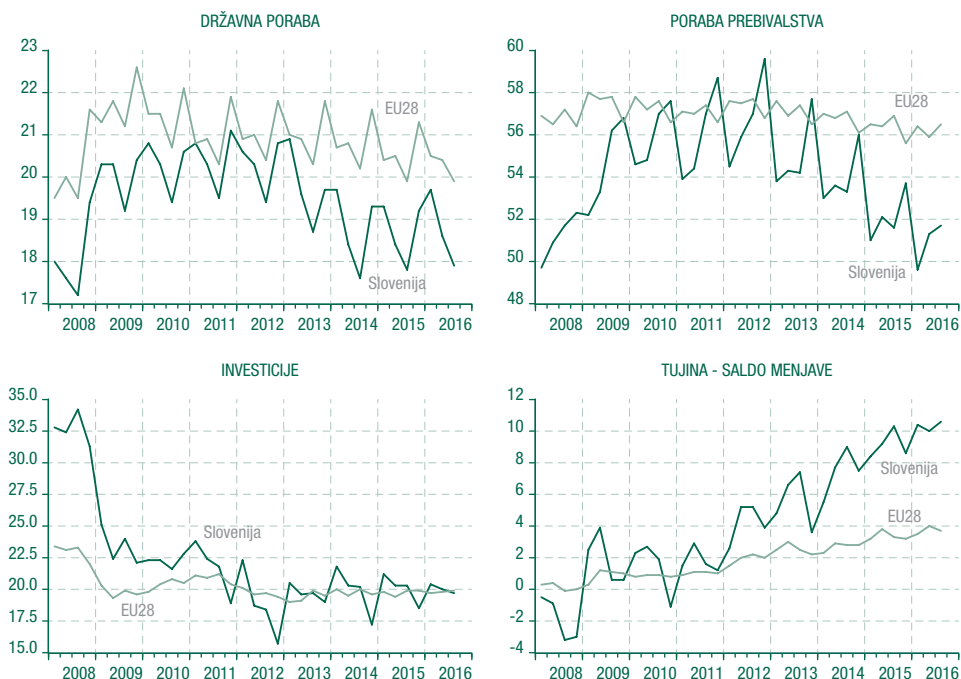
Gospodarska rast ostaja slej ko prej odvisna od izvoznega povpraševanja; saldo menjave blaga in storitev s tujino je v treh četrtletjih prispeval kar 10.3 odstotni delež k BDP, malone trikrat večji kot je bil prispevek salda v EU28; v EU je bil njegov delež 3.7 odstoten. Za povprečjem v EU28 je Slovenija letos najbolj, za 5.4 odstotnih točk, zaostajala pri trošenju prebivalstva; v Sloveniji je bil delež trošenja prebivalstva 50.9 odstotka, v EU28 pa 56.3 odstotka BDP. Prav tako je Slovenija zaostajala v deležu državne porabe, ki je bil v treh četrtletjih 18.7 odstoten, medtem ko je bil v EU28 20.3 odstoten. Le malo večji kot v EU je bil delež investicij; v Sloveniji 20 odstoten, v EU 19.8 odstoten. Prav pri investicijah je bil padec deleža v BDP v po kriznem razdobju daleč največji; od leta 2008 se je do 2011 30 zmanjšal na 20 odstotkov, od takrat pa je na ravni EU28..

Sicer pa je Slovenija tudi v povprečju med 2008 in 2016 po deležih državne porabe in potrošnje prebivalstva zaostajala za ustreznima deležema v BDP, povprečje Sloveniji je

bilo pri državni porabi 19.5 odstotka, v EU pa 20.9 odstotka; pri porabi prebivalstva sta bila ustrezna deleža 54.1 in 56.9 odstotka. Predvsem zaradi leta 2008 je bil delež investicij z 22.1 odstotki večji od deleža v EU, kjer je bil 20.3 odstoten. Spreminjanje deležev posameznih kategorij agregatnega povpraševanja je z nedesezoniranimi podatki prikazano na sliki Struktura agregatnega povpraševanja.

Struktura agregatnega povpraševanja

24

Vir: Eurostat, lastni izračuni

Že nekaj časa se pojavlja vprašanje, kaj bi se zgodilo, če bi nenadoma padlo tuje povpraševanje tako kot je v letu 2008. Gotovo je, da v slovenskem gospodarstvu že zaradi majhnosti in razlik v strukturi proizvodov za velik padec tujega povpraševanja ni ustreznega nadomestila; preostajata le blažilnika, kot sta zvišanje državne porabe in povpraševanja prebivalstva. Deleža obeh v BDP sta v Sloveniji tudi dolgoročno nižja kot v povprečju EU; po letu 2012 pa tudi vse bolj zaostajata.

Povpraševanje prebivalstva ni odvisno le od njegovih razpoložljivih dohodkov ampak tudi od zaupanja gospodinjstev, to je od njihovih pričakovanj o bodočem dogajanju v gospodarstvu in lastnem gospodinjstvu. Nekaj številok o pričakovanih gospodinjstev zbranih v tabeli Pričakovanja gospodinjstev, kaže, da so se ta v primerjavi s pred-kriznim (2004-2008) in

po-kriznim (2009-2016) razdobjem precej izboljšala. Najbolj so se izboljšala pričakovanja o brezposelnosti, saj je letos le še 8.9 odstotka več tistih anketiranih gospodinjstev, ki menijo, da bo brezposelnost višja, kot tistih, ki menijo, da bo nižja. V pred-kriznem razdobju jih je bilo 23.4, v po-kriznem pa 34.4 več. Ocene gospodarskega stanja v prihodnjih 12 mesecih, pri katerih so gospodinjstva najbolj kritična, so se tudi močno izboljšale, in se približujejo ocenam iz pred-kriznega razdobja, svoje bodoče finančno stanje gospodinjstva ocenjujejo bolje kot so ga pred krizo. Manj gospodinjstev namerava varčevati, a pri namerah za večje nakupe v naslednjih mesecih ostajajo previdnejša. Zaupanje gospodinjstev, ki je povprečje ocen o brezposelnosti, stanju v gospodarstvu in finančnem stanju gospodinjstev, je večje kot v razdobju pred krizo.

25

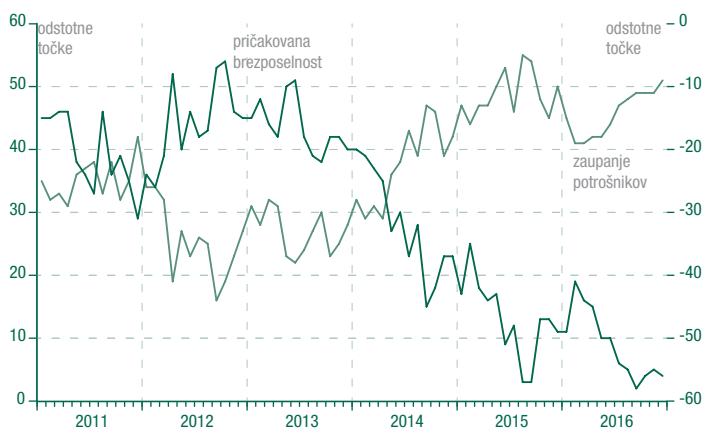
Pričakovanja gospodinjstev

		2004-2008	2009-2016	2016
1	Brezposelnost +12 mesecev	23.4	34.4	8.9
2	Gospodarsko stanje -12 mesecev	-23.2	-55.4	-18.5
3	Gospodarsko stanje +12 mesecev	-8.7	-22.1	-11.4
4	Primernost za večje nakupe	-10.2	-35.3	-21.3
5	Primernost za večje nakupe +12 mesecev	-6.5	-21.0	-29.1
6	Finančno stanje -12 mesecev	-24.9	-33.4	-12.3
7	Finančno stanje +12 mesecev	-14.4	-17.7	-8.2
8	Namen varčevati	-1.9	-12.2	-23.7
9	Namen varčevati +12 mesecev	-20.1	-23.3	-28.6
10	Zaupanje	-16.7	-24.4	-14.3

Vir: SURS; lastni izračuni

Pojasnilo: Enota pri kazalnikih je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov v odstotnih točkah. Višje vrednosti, razen pri oceni brezposelnosti, pomenijo boljše stanje.

Pričakovana brezposelnost in zaupanje potrošnikov

Vir: SURS

2. V oktobru medletni padec izvoza in uvoza, saldo pozitiven, pogoji menjave slabši

Oktober 2016 je medletno padel tako izvoz kot uvoz, saldo pa je ostal pozitiven. Podobno je bilo v celotni EU28. Poslabšala so se trendna dinamika in pogoji menjave Slovenije, medtem ko so se slednji za EU28 izboljšali.

Skupni izvoz je bil oktobra 2151 milijonov € (0.7% manj kot oktobra lani), skupni uvoz 2055 milijonov € (0.5% manj kot oktobra 2015), tako da je bil saldo 96 milijonov € in pokritje uvoza z izvozom 104.7%. Pri tem je bila odprema blaga v EU 1614 milijonov € (3.7% manj kot leto prej), prejem blaga iz EU 1687 milijonov € (enak kot oktobra 2015), kar pomeni primanjkljaj 73 milijonov € in 95.7% pokritje uvoza z izvozom. Izvoz v nečlanice EU je znašal 537 milijonov € (9.4% več kot leto prej), uvoz 368 milijonov € (3.0% manj kot pred letom), kar je pomenilo saldo 169 milijonov € oziroma 145.9% pokritje uvoza z izvozom. Tako izvoz kot uvoz ste v oktobru doživela trendni padec, izvoz -1.18% mesečno, uvoz pa -0.85% mesečno.

26

V prvih desetih mesecih 2016 je znašal skupni izvoz 20712 milijonov € (3.6% več kot v enakem obdobju 2015), skupni uvoz 19823 milijonov € (2.4% več kot pred letom), kar pomeni presežek 889 milijonov € oziroma 104.5% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi s članicami EU je znašala odprema blaga 15911 milijonov € (3.1% več), prejem blaga 16079 milijonov € (3.2% več), kar da primanjkljaj 168 milijonov € oziroma 99.0% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z nečlanicami je znašal desetmesečni izvoz 4801 milijonov € (5.4% več kot v enakem obdobju 2015), uvoz 3744 milijonov € (0.9% manj kot leto prej), kar da saldo 1057 milijonov € oziroma 128.2% pokritje uvoza z izvozom. Delež trgovanja blaga z EU znaša pri izvozu že 76.8%, pri uvozu 81.1%, v celoti torej 79%.

V oktobru so izvozne cene Slovenije medletno padle za 0.66%, v EU28 pa porasle za 0.45%. V uvozu je bil medletni porast cen 1.10% za Slovenijo, ki pa so za EU28 padle 1.22%. Tako so se pogoji menjave med oktobrom 2016 in oktobrom 2015 za Slovenijo poslabšali za 1.76%, za EU28 pa izboljšali za 1.67%.

Blagovna menjava EU28 je v oktobru imela presežek 2.7 milijard €, v evro območju pa 20.1 milijarde €. Pri tem sta enako kot v Sloveniji v evro območju medletno padla tako izvoz (za 5%) kot uvoz (za 3%). V desetih mesecih 2016 je Slovenija po medletni rasti tako skupnega izvoza kot uvoza na 5–7. mestu in med 12 članicami EU28 s pozitivno desetmesečno blagovno bilanco.

3. Gospodarska klima ob koncu leta ugodna

Razvoj gospodarske klime je bil v decembru ugoden. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klimi je bila vrednost njenega kazalnika v

decembru 2016 glede na mesec prej za polovico odstotne točke višja, od decembra 2015 je višja za dve odstotni točki, hkrati pa je njegova vrednost za slabih 12 odstotnih točk višja od dolgoletnega povprečja; s tem je dosegel novo najvišjo vrednost po maju 2008.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila decembra 2016 enaka kot novembra, glede na december 2015 je bila njegova vrednost višja za odstotno točko, glede na dolgoletno povprečje pa za 9 odstotnih točk. Po SURS-ovih podatkih so se vrednosti kazalnikov večine pričakovanj za naslednje tri mesece decembra v primerjavi s predhodnim mesecem zvišale, znižala se je le vrednost kazalnika pričakovano skupno povpraševanje, vrednost kazalnika pričakovana proizvodnja pa je ostala enaka kot v novembru.

27

Zaupanje se je na mesečni ravni skrhalo v storitvenih dejavnostih, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v decembru 2016 za odstotno točko nižja kot predhodni mesec in hkrati za 13 odstotnih točk višja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z decembrom lani pa je bila njegova vrednost višja za dve odstotni točki.

Zaupanje v gradbeništvu se je popravilo, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v decembru 2016 za tri odstotne točke višja kot predhodni mesec in za 16 odstotnih točk višja kot decembra 2015. Poudariti velja še, da so vrednosti kazalnikov pričakovanj za naslednje tri mesece v gradbeni dejavnosti decembra v primerjavi s predhodnim mesecem ostale večinoma nespremenjene, zvišala se je le vrednost kazalnika pričakovana naročila.

Ankete SURS-a kažejo, da je bila vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno v decembru 2016 glede na predhodni mesec enaka, glede na december 2015 pa je bil kazalnik višji za 7 odstotnih točk. Vrednosti kazalnikov pričakovanj za naslednje tri mesece so se decembra v primerjavi s predhodnim mesecem večinoma zvišale, znižale so se le vrednosti kazalnikov pričakovana skupna nabava, pričakovani poslovni položaj in pričakovana prodaja..

Gospodarska klima se je novembra v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2015 v celotni EU28 v splošnem popravila. Mesečna primerjava pa kaže, da so se v gradbeništvu po podatkih Eurostata v novembru 2016 naročila glede na mesec poprej zvišala za 1,7 odstotne točke, glede na november lani pa so višja za 8,3 odstotne točke. Glede na oktober so se v novembru za 2,3 odstotne točke zvišala pričakovanja v trgovini na drobno, pričakovanja v predelovalnih dejavnostih pa so se v enakem obdobju popravila za dobro odstotno točko.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija ponovno navzgor

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi popravila. Po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v oktobru 2016 za 1,8% višja kot v enakem mesecu leta 2015. Impulzni trend kaže, da se je v oktobru industrijska produkcija zniževala po stopnji -0,98%.

28

Dejavnost rudarstva se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v letošnjem oktobru v primerjavi z oktobrom 2015 povečala za dobrih 21%. Impulzni trend pa kaže, da se je v oktobru dejavnost rudarstva zviševala po stopnji 1,61%.

Produkcija predelovalnih dejavnosti se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v oktobru v primerjavi z oktobrom 2015 povišala za 2,6%, impulzni trend pa kaže, da se je v oktobru dejavnost predelovalne industrije zniževala po stopnji -1,11%.

Desezonirani podatki Eurostata kažejo, da je v mesecu oktobru 2016 glede na september industrijska produkcija v EU28 upadla za 0,3%, na območju evra (EA19) pa za 0,1%. Glede na oktober lani pa je v letošnjem oktobru industrijska produkcija v EU28 porasla za 0,5% in na območju evra za 0,6%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v oktobru glede na mesec poprej najbolj porasla na Danskem (4,7%) in v Grčiji (4,5%), najbolj pa je upadla na Irskem (-3,6%) in na Švedskem (-2,9%).

5. Zgodnjejesenski skok turističnega povpraševanja

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del oktobra letos za 6,9% nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v septembru, vrednost opravljenih gradbenih del v oktobru v primerjavi z istim mesecem 2015 pa se je zmanjšala za dobrih 12 odstotkov. Impulzni trend opravljenih gradbenih ur pa kaže, da je v septembru letošnjega leta sektor gradbeništva rasel z mesečno stopnjo rasti 0,12%.

Skupno število turističnih prenočitev se je v zgodnji jeseni krepko zvišalo. Septembra letos je bilo le-teh za 14,6% več kot v enakem mesecu leta 2015, hkrati pa obdelava podatkov kaže, da se je skupno število prenočitev v devetem mesecu letos zviševalo po mesečni stopnji 1,96%. Pri tem je prišlo do porasta domačega turističnega povpraševanja, saj je v septembru število turističnih prenočitev domačih gostov zraslo za 15,3% glede na september 2015. Tudi število prenočitev tujih gostov se je v enakem časovnem intervalu povečalo, in sicer za 14,3%. Impulzni trend prenočitev domačih gostov v letošnjem septembru kaže rast po stopnji 2,72%, impulzni trend prenočitev tujih gostov pa po stopnji 1,22%.

Podatki SURS-a o transportu za oktober 2016 kažejo, da je bilo v zračnem prevozu prepeljanih za 3% več potnikov kot oktobra lani, število opravljenih potniških kilometrov pa je bilo v zračnem prevozu višje za 32%. V luki Koper je bil blagovni promet v oktobru za 30% večji kot oktobra lani.

6. Brezposelnost nekoliko nižja

Na trgu dela se je stanje nekoliko izboljšalo. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v mesecu oktobru 2016 povečalo na 926565 oziroma za 7002 osebi glede na mesec prej, glede na oktober 2015 pa se je to število povečalo za slabih 9 tisoč oseb oziroma 0,9 odstotka. V oktobru je bilo v Sloveniji 829302 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na september se je število delovno aktivnih povečalo za 4864 oseb, glede na oktober 2015 pa se je to število povečalo za nekoliko manj kot 19 tisoč oseb ali 2,3%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v oktobru še vedno dobrih 93% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od oktobra lani povečalo za 3,1%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na oktober 2015 povečalo za 0,2%. Med samozaposlenimi pa je bilo 72% samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v samem oktobru povečalo za 305, od oktobra 2015 pa za 2,8%.

Po zadnjih podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji konec novembra 2016 registriranih 96843 brezposelnih oseb, kar je za 420 oseb oziroma 0,4% manj kot ob koncu oktobra, v primerjavi z novembrom 2015 pa je bilo brezposelnih oseb manj za 9,8%. V letošnjem novembru se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 7347 brezposelnih oseb, kar je slabih 30% manj kot v oktobru in za 6% manj kot novembra 2015. Med novo prijavljenimi je bilo 1287 iskalcev prve zaposlitve, 1064 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 3886 brezposelnih zaradi izteka zaposlitve za določen čas. Odliv iz brezposelnosti je novembra letos znašal 7767 brezposelnih oseb, med katerimi se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 5116, kar je 4,3% manj kot oktobra in 6,8% več kot novembra lani.

Po podatkih Eurostata je bila oktobra 2016 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA19) 9,8%, kar je 0,8 odstotne točke manj kot oktobra lani. V celotni evropski osemindvajseterici (EU28) je bila stopnja brezposelnosti v oktobru 8,3% in se je glede na enak mesec v 2015 zmanjšala za 0,8 odstotne točke, hkrati je to najnižja stopnja brezposelnosti i v EU28 od februarja 2009. Po Eurostatovih ocenah je bilo oktobra v EU28 20,4 milijona brezposelnih oseb, od teh 15,9 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v oktobru najnižjo stopnjo brezposelnosti zabeležili v Nemčiji (4,1%) in na Češkem (3,8%), najvišjo pa v Španiji (19,2%) in v Grčiji, za katero avgustovski podatek znaša 23,4%.

CENE, PLAČE IN STROŠKI DELA

7. Cene tudi v novembru le počasi navzgor

Cene življenjskih potrebščin so se tudi v novembru povečale le za 0.10 odstotnih točk, v letu dni pa za 0.6 odstotka. Pri tem cene blaga bolj ali manj stagnirajo, cene storitev pa počasi rastejo; prve so v letu dni porasle za 0.2 odstotka, druge za poldrugi odstotek. Cene goriv so se malone izenačile s cenami goriv pred letom dni, a kaže, da gre krčenje cen goriv, ki je trajalo od leta 2014 in ki je močno prispevalo k deflaciji, h koncu; že decembra je mogoče pričakovati pozitivno medletno stopnjo rasti.

30

V letu dni so se za več kot en odstotek podražili hrana (za 1.3%), komunikacije (za 1.8%) ter raznovrstno blago in storitve (za 1.4%). Za 0.9 odstotka so se podražile rekreacija in kultura ter gostinske in nastanitvene storitve, za 0,8 odstotka stanovanjska oprema, za 0.7 odstotka zdravstvene storitve, za 0.2 odstotka izobraževanje in za 0,1 odstotek prevoz. Pocenila sta se obleka in obutev ter stanovanja. Blago brez sezonskih proizvodov se je podražilo za 0.5 odstotka, storitve pa za 1.5 odstotka.

Po harmoniziranem indeksu cen, ki omogoča primerjavo med dinamiko cen v članicah EU, so skupne cene v Sloveniji v letu dni narasle za 0,69 odstotka, v evro-območju pa za 0,56 odstotka. Dinamika posameznih sestavin (blago, storitve, energija) in osnovne inflacije (inflacije brez cen energentov in sezonske hrane) v Sloveniji je podobna dinamiki cen na drobno po slovenskih statističnih utežeh. V evro-območju so medletne stopnje rasti cen blaga postale pozitivne že v oktobru, rast cen storitev je bila v evro območju nekoliko počasnejša, cene energije pa so se medletno krčile tudi v novembru; dinamika osnovne inflacije pa je bila z medletno rastjo po približno 0,7 odstotkov zelo stabilna.

Cene industrijskih proizvajalcev so se v letu dni znižale za 0.7 odstotka, kar je manj kot v mesecih pred tem; za 0.3 odstotka se je pocenila oprema, za 0.5 odstotka reprodukcijski material in za 1.4 odstotke življenjske potrebščine: medletno krčenje za letom prej je bilo iz meseca v mesec manjše, zato je mogoče pričakovati da se bo medletno upadanje cen v decembru ali januarju spremenilo v rast. Cene, ki jih proizvajalci dosegajo na tujih trgih, so se v letu dni dvignile za 0.4 odstotka, na evro območju za 0.1 odstotka in izven evro območja za 0.8 odstotka.

8. Rast plač v javnem sektorju je že pred “sprostitvijo varčevanja” preseгла rast plač v zasebnem

Povprečna bruto mesečna plača v novembru je bila 1558 evrov (9,21 € na uro), povprečna neto mesečna plača pa 1015 evrov (6 € na uro). Bruto plača je bila za 2.1 odstotka, neto

pa za 1.9 odstotka višja kot leto prej. V štirih dejavnostih (oskrba z električno energijo, plinom in paro, finančne in zavarovalniške dejavnosti, informacijske in komunikacijske dejavnosti, rudarstvo) je povprečna bruto plača v septembru letos preseгла 2000 evrov; gre za dejavnosti z relativno malim številom zaposlenih in veliko monopolno močjo. V letu dni so se povprečne plače za več kot 2 odstotka povečale predvsem v javnem sektorju. Najbolj so se povečale v javni upravi in obrambi, v kateri so po poletnih stavkah policistov narasle kar za 6,6 oziroma 5,7 odstotkov, v zdravstvu in socialnem varstvu za 3,6 oziroma 3.0 odstotke in v izobraževanju za 3,5 oziroma 2,9 odstotka. Med gospodarskimi dejavnostmi so se le v rudarstvu povečale za 4.9 oziroma 3,9 odstotka, očitno tudi tu z stavkovnimi grožnjami. V kmetijstvu, prometu in skladiščenju, informacijskih in komunikacijskih dejavnostih ter v drugih dejavnostih so se plače znižale.

31

Povprečne plače v septembru 2016

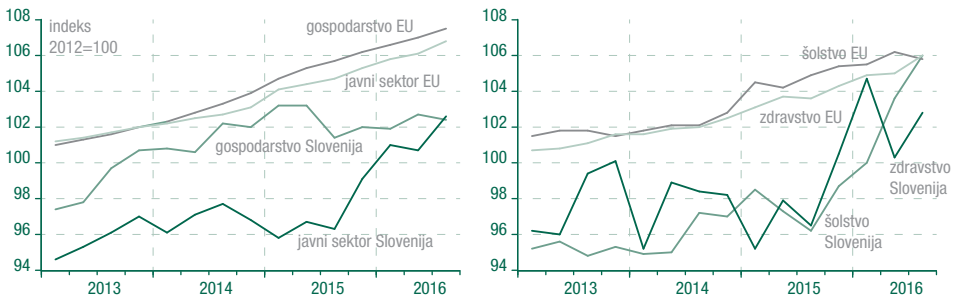
	bruto €	na uro €	Indeks leto prej	neto €	na uro €	indeks leto prej
Skupaj	1558,29	9,21	102,1	1015,33	6,00	101,8
kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	1302,66	7,76	99,7	875,26	5,22	99,7
Rudarstvo	2071,42	12,14	104,9	1315,66	7,71	103,9
predelovalne dejavnosti	1501,36	8,75	101,8	984,61	5,74	101,5
oskrba z električno energijo, plinom in paro	2257,54	13,03	101,8	1413,80	8,16	101,7
oskrba z vodo, saniranje okolja	1506,39	8,76	102,3	993,30	5,77	101,8
Gradbeništvo	1208,86	7,18	101,8	815,10	4,84	101,5
trgovina, vzdrževanje motornih vozil	1403,52	8,44	101,4	916,99	5,52	101,3
promet in skladiščenje	1427,66	8,42	99,6	936,45	5,53	99,3
Gostinstvo	1077,31	6,70	101,8	736,41	4,58	101,6
informacijske in komunikacijske dejavnosti	2081,50	12,26	99,5	1299,07	7,65	99,5
finančne in zavarovalniške dejavnosti	2178,55	13,02	101,4	1347,77	8,05	101,2
poslovanje z nepremičninami	1471,03	8,90	101,2	960,32	5,81	100,9
strokovne, znanstvene, tehnične dejavnosti	1709,39	10,38	100,8	1089,61	6,61	100,9
druge raznovrstne poslovne dejavnosti	1036,34	6,37	102,9	713,78	4,39	102,3
javna uprava in obramba	1895,14	10,89	106,6	1227,38	7,05	105,7
Izobraževanje	1705,40	10,15	103,5	1117,40	6,65	102,9
zdravstvo in socialno varstvo	1742,50	9,96	103,6	1119,74	6,40	103,0
kultura in rekreacija	1608,84	9,64	102,6	1054,79	6,32	102,0
druge dejavnosti	1313,51	8,11	98,9	871,71	5,38	99,4

Vir: SURS

“Nesistemski” premiki v plačah med javnim in zasebnim sektorjem so se torej začeli že pred “sistemskim” sporazumom med sindikati javnega sektorja in Vlado. Kdaj in katera vlada bo požela sadove »Zakona o sistemu plač v javnem sektorju«, ki je v letu 2008 uničil avtonomne sisteme posameznih delov javnega sektorja ter profesorje, zdravnike, vojake in policiste spremenil v državne uradnike, njihova plačna razmerja pa v nekakšno piramido, se ni vedelo. Da pa bo račun za “odpravljanje neravnotežij” med plačami slej ko prej treba plačati, je bilo predvidljivo in predvideno. Zaradi krize se je trajanje »ravnotežja« podaljšalo. Zgodba se je za vlado tokrat razpletla bolje, kot je mogla upati, da se bo. Za sicer spet začasen izhod iz nesmiselne reforme plač v javnem sektorju iz leta 2008 bi lahko plačala mnogo več, kot je. No, »neravnotežja« se bodo nadaljevala, saj njihovo odpravljanje, če ne vemo, kakšno je »ravnotežje«, torej kakšna so prava razmerja med plačami za različne poklice in različna dela znotraj formalno istega poklica ni mogoče. Spremembe bodo zmeraj znova izsilili najmočnejši sindikati, drugi jim bodo sledili v odvisnosti od svoje pogajalske moči.

Povečanje stroškov dela od leta 2012 do tretjega četrletja 2016 tako v gospodarstvu kot tudi v javni upravi še zaostaja za njihovim povečanjem v EU28; v gospodarstvu se povečujejo enakomerno in počasi, v javnem sektorju pa je po popolni stagnaciji v letos prišlo do hitrega povečanja. Podobna je tudi zaostajanje stroškov dela v šolstvu in zdravstvu, v šolstvu se je povečanje izenačilo s mnogo bolj enakomernim povečanjem v EU28 v tretjem četrletju 2016, v zdravstvu pa je po izenačenju v prvem četrletju v drugem zanihalo navzdol.

Stroški dela - plač v Sloveniji in EU28

FINANČNA GIBANJA

9. Prilivi v javne blagajne so za 400 milijonov večji kot lani

V javne blagajne je novembra priteklo 1227 milijonov evrov, kar je 38 milijonov ali 3.04 odstotke več kot pred letom; do novembra pa skupaj 13645 milijone evrov, 412 milijonov ali 3.11 odstotka več kot lani. Ker se pomembne davčne oziroma prispevne stopnje niso

spreminjale, številke približno kažejo kar rast nominalnega BDP. Mesečna nihanja prilivov od posameznih pomembnejših davščin so odvisna od sezon in vplačevanja posameznih davkov.

Priliv od davka na dohodek pravnih oseb je bil novembra skromen, s 44 milijoni evrov je bil za 16.1 milijone manjši kot lani, kar je prispevalo tudi k znižanju priliva do novembra na 555 milijonov, kar je le malo več kot v enakem razdobju lani. Obratno je bilo z dohodnino; novembra je znašala 178 milijone evrov, približno 10 milijonov ali 6 odstotkov več kot novembra lani; skupaj je dohodnina do novembra prinesla 1863 milijone, kar je 90 milijonov evrov ali 5.9 odstotka več kot lani.

33

Novembrski priliv od DDV po obračunu je bil z 292 milijoni ali 60 milijoni evrov več kot novembra lani kar za dobro četrtino večji; priliv do novembra je znašal 2733 milijone evrov, 215 milijone ali 8.5 odstotkov več kot lani. Priliv od DDV od uvoženega blaga in storitev pa je bil tako novembra kot tudi do novembra izredno majhen; v novembru naj bi ga bilo le za 12 milijonov evrov, kar je manj kot dvajset odstotkov lanskega. Tudi celoletni priliv od tega davka je bil z 483 milijoni le 70 odstotkov lanskega, oziroma kar za 198 milijonov manjši. Kaže, da gre pri razvrščanju DDV v dve skupini za metodološko napako ali spremembo v metodologiji spremljanja; najbrž se del DDV za uvoženo blago in storitve prišteva kar k DDV po obračunu, ki se zaradi tega povečuje bistveno hitreje od BDP.

Trošarina je novembra prinesla 137 milijonov evrov, približno 10 milijonov v ali 7.71 odstotka več kot lani, do konca novembra skupaj pa 1430 milijonov, kar je 45.3 milijone evrov ali 3.27 odstotka več kot lani.

Priliv prispevkov v zdravstveno in pokojninsko blagajno ne kaže posebnosti. V prvo je novembra priteklo 203 milijone evrov, kar je 5.9 milijone ali 2.98 odstotka več kot lani, v drugo pa 305 milijonov evrov, 12.1 milijona evrov ali 4.1 odstotka več kot lani. Kumulativno je do novembra v blagajno ZZZS priteklo 2229 milijonov evrov, v blagajno ZPIZ pa 3337 milijone evrov; v prvo 75.6 (2.98%) v drugo pa 146.6 (3.51%) več kot leto prej.

Veliki prilivi v javne blagajne so odraz izboljšane stanja v gospodarstvu; upati je, da ga ne bo ponovno pokvaril kakšen poskus »varčevalne« politike, ki jo kar naprej predlagajo »delodajalci«, čeprav škoduje tudi njim, ker nimajo komu prodajati blaga in storitev. Ne gre spregledati tudi, da se velik del denarja z davki in prispevki hitro vrne v državne blagajne, preostali del pa prek nakupov blaga in storitev pride v gospodarstvo, od tam pa del prav tako v državne blagajne. Zato je najslabše, če bi se vlada prestrašeno oklepala navodil iz Bruslja ali pa bala groženj, da nas bodo uvrstili med države s fiskalnimi neravnotežji, oziroma s tveganjem neskladnosti proračuna s pravili EU. Slovenija je ob poletju imela proračunski primanjkljaj 1.6 odstotkov BDP; večji primanjkljaj je imelo osem velikih (Belgija, Grčija, Španija, Francija, Italija, Portugalska, Slovaška in Finska) od devetnajstih članic evro območja, presežek pa so poleg Nemčije imele tri majhne članice (Estonija,

Litva, Luksemburg in Malta). Za 400 milijonov evrov več pobranih davščin v letu 2016 nikakor ne gre porabiti za večji »fiskalni napor«, ki temelji na napakah ocen o gibanju BDP in strukturnih primanjkljajih (glej V. Bole, Potencial »potencialnega« produkta, GG 486), saj bi s tem zaustavili trenutno dobra gospodarska gibanja, ki so se začela, ko smo malo pozabili na ZUJF. Delno jih bo država prek povečanih plač prenesla v gospodarsko aktivnost, del pa bi veljalo uporabiti za infrastrukturne investicije. Kaže, da se je vlada končno le odločila, da za gradnjo “drugega tira”, to je proge med Koprom in Divačo ne potrebuje javno-zasebnega partnerstva in da bo progo mogoče ceneje zgraditi z javnim denarjem.

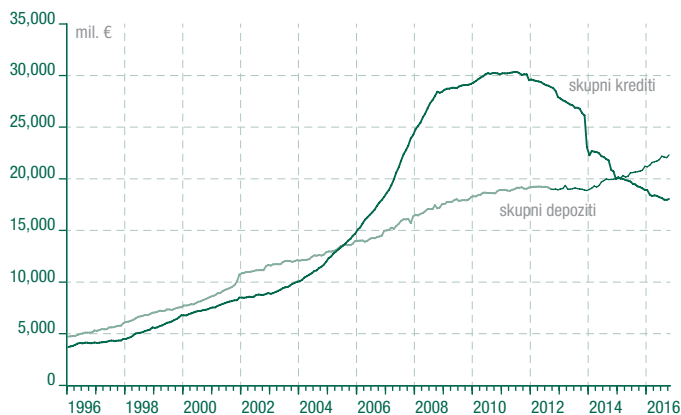
34

10. Krediti prebivalstvu so prvič preseгли kredite podjetjem

Kreditni podjetjem so se v oktobru povečali za 28 milijonov evrov, kar pa je manj, kot so v septembru upadli; v letošnjem letu so se do oktobra znižali za dobro milijardo evrov. Krediti prebivalstva so se v oktobru povečali za kar 67 milijonov, kar je najbrž rezultat velike oglaševalske kreditne ofenzive bank usmerjene na prebivalstvo. Zaradi stagnacije v prvi polovici leta pa so krediti prebivalstva konec oktobra le za 185 milijonov večji kot so bili konec preteklega leta.

Depoziti podjetij so v oktobru zrasli kar za 198 milijonov evrov, od decembra lani za 305 milijonov, depoziti prebivalstva pa za 61 oziroma za 785 milijonov evrov. Podjetja, ki so neto dolžnik, imajo 3370 milijonov več kreditov kot depozitov, prebivalstvo, ki je neto upnik, pa ima 7627 več depozitov kot kreditov; skupni depoziti so bili konec oktobra za 4257 milijonov evrov večji od skupnih kreditov gospodinjstvom in nefinančnim družbam.

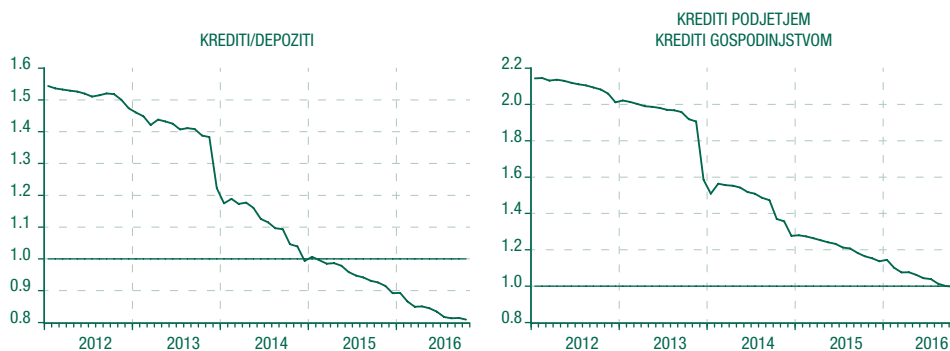
Skupni krediti in depoziti

Vir: BS

Oktober 2016 bo nov mejnik v razvoju slovenskega bančništva; krediti prebivalstvu so prvič v zgodovini Slovenije presegli kredite podjetjem; prvih je bilo 9041 milijonov evrov, drugih 9012 milijonov. Skupnih kreditov je bilo 18058 milijonov, skupnih depozitov nefinančnega sektorja pa 22310 milijonov. Razmerje med krediti in depoziti je v zadnjih treh letih upadlo od 1,22 na 0,81, pri prebivalstvu od 0,60 na 0,54, v gospodarstvu pa od 3,19 na 1,59. Poskuse bank za oživljanje kreditiranja nezadolženega prebivalstva, ki ima v bankah 1.8 krat več depozitov kot kreditov, kažejo oglasne akcije bank. Da bi zmanjšale presežke finančnih sredstev, s katerimi nimajo kaj početi, banke gospodinjstvom ponujajo kredite »na lepe oči« kar prek telefonov. Učinki so za enkrat skromni, vendar se je obseg kreditov prebivalstvu prvič presegel 9 milijard evrov, zadnja tri leta so bolj ali manj stagnirali na ravni malo pod 9 milijardami; depoziti prebivalstva so se v enakem razdobju povečali za približno dve milijardi evrov od 14.6 na 16.7 milijard, depoziti podjetij pa za poldrugo milijardo od 4.2 na 5.6 milijard. Dogajanja slej ko prej diktira padanje kreditov gospodarstvu, oziroma izredno hitro razdolževanje in največkrat nepotrebno uničevanje podjetij. To se kljub ugodnim gospodarskim gibanjem nadaljuje pod taktirko SDH in DUTB, ki samo opravljata svoje delo, vlada pa se, »prepričana«, da ne sme posegati v delovanje gospodarstva ampak le v spreminjanje gospodarskega sistema, ukvarja s privatizacijo pogrebništva in podobnimi nesmisli.

Krediti/depoziti in krediti gospodarstvu/kreditni prebivalstvu

Vir: BS

Razmerje med krediti in depoziti v bančnem sektorju, ki je v »hazarderskem« obdobju pred krizo v dobrih treh letih z 1 naraslo na 1.6, je že na začetku 2015 padlo pod 1, oktobra letos pa je bilo le še 0.81; skupni krediti nefinančnim družbam in gospodinjstvom so bili za 4252 milijonov evrov manjši od njihovih depozitov. Prvi bankam ustvarjajo dohodke, drugi stroške, obrestni zaslužki bank se kljub malone ničelni depozitni obrestni meri in ob stagnaciji ali zniževanju posojilnih obrestnih mer neprestano zmanjšujejo, možnosti nadomestiti jih z vse dražjim plačilnim prometom in upravljanjem računov pa so omejene.

Kako hitro se spreminja položaj bank kažejo podatki, da se je razmerje med krediti in depoziti podjetij s 4 pred prenosom, po prenosu slabih terjatev na DUTB skrčilo na 3.3 in se je tudi po prenosu nezadržno zmanjševalo; oktobra 2016 je nefinančni sektor imel le še 60 odstotkov več kreditov kot depozitov. Razmerje med krediti nefinančnim družbam in krediti gospodinjstvom pa se je z 1.9 pred prenosom po prenosu na DUTB konec 2013 skrčilo na 1.6, zdaj je malo manj kot 1. To je precej več kot v evro območju, kjer je bilo oktobrsko razmerje med krediti nefinančnim družbam in krediti gospodinjstvom 0.8; krediti NFD so znašali 4302 milijardi, krediti gospodinjstvom pa 5388 milijarde evrov.

36

Obrestne mere ECB ostajajo nespremenjene; ključna obrestna mera je 0 odstotna, mejna depozitna je -0.4 odstotna in mejna posojilna 0.25 odstotna. Depozitne obrestne mere za gospodinjstva in nefinančne družbe za nove posle ostajajo blizu ničle in so praviloma v Sloveniji še nekoliko nižje kot v evro območju, medtem ko so posojilne obrestne mere za različna nova posojila tako nefinančnim družbam kot tudi gospodinjstvom nekoliko višje kot v evro območju. S spreminjanjem mejnih se spreminjajo tudi depozitne in posojilne obrestne mere za obstoječe posle. Tudi tu velja, da so depozitne obrestne mere v Sloveniji nekoliko pod njihovim povprečjem evro območja, posojilne pa nekoliko nad povprečjem (izjema so stanovanjski krediti nad pet let, pri katerih so krediti v Sloveniji cenejši kot v evro območju).

11. Velik presežek tekoče plačilne bilance tudi v oktobru

Oktobrski presežek je po mesecih nadpovprečen, tako da kumulativno presega 8% BDP. Zunanji dolg se še naprej zmanjšuje, donosi na slovenske obveznice so v decembru znižali in ostajajo znatno manjši kot v Italiji in Španiji, a večji kot v nekaterih tranzicijskih državah.

V oktobru 2016 je znašal presežek tekoče bilance 308.5 milijonov € (v enakem mesecu 2015 je znašal 220.5 milijonov €), kar je rezultat presežka v blagovni menjavi 158.6 milijonov € (leto prej 182.9 milijonov €), presežka v storitveni menjavi 230.8 milijonov € (183.0 milijonov €), primanjkljaja v saldu dohodkov primarnih faktorjev -48.1 milijonov € (-118.8 milijonov €) in primanjkljaja v saldu sekundarnih dohodkov -32.8 milijonov € (-26.7 milijonov €).

EU28 je dosegla v oktobru presežek tekoče bilance v višini 16.1 milijarde €, kar pomeni, da je bil v oktobru delež Slovenije v presežku tekoče plačilne bilance približno petkrat večji kot je njen delež v BDP EU28.

V prvih desetih mesecih 2016 skupaj je bil presežek tekoče plačilne bilance 2508.0 milijonov € (v enakem obdobju 2015 je znašal 1758.5 milijonov €, torej porast 42.6%). Pri tem je znašal blagovni presežek 1484.1 milijonov € (leto prej 1336.8 milijonov €), storitveni presežek 1967.5 milijonov € (1709.9 milijonov €), primanjkljaj dohodkov primarnih

faktorjev 503.4 milijonov € (v enakem obdobju leto prej 848.7 milijonov €) in primanjkljaj v saldu sekundarnih dohodkov 439.4 milijonov € (439.5 milijonov €). Pri tem je znašal izvoz potovalnih storitev 2036.9 milijonov € (v desetih mesecih 2015 je bil 1961.1 milijonov €), njihov uvoz pa 764.2 milijonov € (leto prej 726.1 milijonov €), kar da saldo turizma 1272.7 milijonov € (v enakem obdobju 2015 1234.9 milijonov €). Povečanje salda turizma znaša tako le 3.1%. Drugi velik pozitiven saldo ustvarjajo turistične storitve, do novembra je Slovenija z njimi zaslužila 760 milijonov več, kot je zanje porabila. Primanjkljaj primarnih dohodkov se povečuje zaradi neto odliva prek računa kapitala, ki je bil v desetih mesecih z 952 milijonov sicer manjši kot lani, je pa približno dva in pol krat večji od neto priliva od dela v tujini, s presežkom 381 milijonov evrov. Več kot polovico od 439 milijonov evrov neto primanjkljaja na računu sekundarnih dohodkov je v desetih mesecih prinesel primanjkljaj, ki ga je z več vplačili v bruseljsko blagajno ustvarila država.

37

Na kapitalnem računu je znašalo v devetih mesecih letos zmanjšanje zadolžitve 203.0 milijonov € (v enakem obdobju 2015 je bilo povečanje 314.2 milijonov €). Finančni račun kaže v prvih desetih mesecih 2016 zmanjšanje zadolžitve za 237.2 milijonov € (v enakem razdobju 2015 je bilo povečanje 1748.9 milijonov €). Pri tem so neposredne naložbe znašale -754.7 milijonov € (-997.2 milijona €), naložbe v vrednostne papirje 2335.8 milijonov € (1871.3 milijonov €), finančni derivativi 22.1 milijonov € (17.6 milijonov €) in ostale naložbe -1760.1 milijonov € (v 2015 povečanje 881.8 milijonov €). Rezervna imetja so se zmanjšala za -80.3 milijonov € (v enakem obdobju lani za -24.6 milijonov €), neto napake in izpustitve pa so znašale kar -2542.1 milijonov € (v desetih mesecih 2015 le -323.8 milijonov €).

Plaćilna bilanca Slovenije
(milijoni €)

Postavke	januar – oktober		oktober	
	2015	2016	2015	2016
I. Tekoči račun	1.758,5	2.508,0	220,5	308,5
1. Blago	1.336,8	1.484,1	182,9	158,6
2. Storitve	1.709,9	1.967,5	183,0	230,8
transport	685,7	759,9	74,7	76,9
potovanja	1.235,0	1.272,7	120,0	140,2
3. Primarni dohodki	-848,7	-504,3	-118,8	-48,1
Delo	398,2	380,9	45,3	44,7
Kapital	-1.347,4	-951,9	-160,4	-90,1
4. Sekundarni dohodki	-439,5	-439,4	-26,7	-32,8
Država	-279,3	-289,1	-13,8	-22,2
II. Kapitalni račun	314,2	-203	79,4	10,4
III. Finančni račun	1.748,9	-237,2	144,7	-1.397,0
1. Neposredne naložbe	-997,2	-754,7	-387,0	64,8
2. Naložbe v vrednostne papirje	1.871,3	2.335,8	491,5	436,5
3. Finančni derivativi	17,6	22,1	-0,1	1,5
4. Ostale naložbe	881,8	-1.760,1	18,9	-1.899,4
5. Rezervna imetja	-24,6	-80,3	21,4	-0,4
IV. Neto napake in izpustitve	-323,8	-2.542,1	-155,3	-1.715,9

38

Konec septembra 2016 je bruto zunanji dolg Slovenije znašal 43573 milijonov €, kar je skoraj 100 milijonov € več kot mesec prej. Pri tem je bil negarantirani zasebni dolg 14594 milijonov € ali 33.5% celotnega zunanjega dolga. Neto zunanji dolg je znašal 10680 milijonov € (89 milijonov € manj kot mesec prej), kar je 24.5% bruto dolga oziroma 27% letnega BDP Slovenije. Neto dolg znaša tretjino je bil konec 2012 16563 milijonov €, sedaj je 35.5% manjši. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so bile konec oktobra 2016 717 milijonov €, od tega je bilo za 119 milijonov € zlata, za 204 milijone € imetij pri MDS, za 189 milijonov € rezervne pozicije pri MDS in za 205 milijonov€ deviznih rezerv.

Donos na desetletne slovenske državne obveznice je bil 26. decembra 2016 0.852%, kar je za skoraj 20% manj kot konec novembra. To je nižje od donosov Italije z 1.822% ali Španije z 1.377%, vendar višje od donosov desetletnih državnih obveznic na primer Češke, Slovaške ali Latvije. Ob izredno nizki ceni zadolževanja, presežkih na tekočem računi plačilne bilance in zmanjševanju dolga se vse bolj pojavlja vprašanje, zakaj država ne bi pospešila gospodarske rasti z zadolževanjem oziroma z garancijami za gradnjo infrastrukture, kot so »drugi tir« in »tretja os«.